

KLASTRE A ICH VPLYV NA KONKURENCIESCHOPNOSŤ PODNIKOV

CLUSTER AND THEIR IMPACT ON BUSINESS COMPETITIVENESS

Katarína SOPKOVÁ – Zuzana PETRIČOVÁ

Abstract

This article aims to provide information on clusters and competitiveness business. In this article I will address the impact of clusters on the competitiveness of enterprises.

Key words

Cluster, competitiveness, business

Úvod

Konkurencieschopnosť sa v posledných rokoch stala hlavným motívom rozvojových stratégií štátov a regiónov na celom svete. Konkurencieschopnosť ekonomík je často spájaná s otázkou, ako zvýšiť ekonomický blahobyt a distribúciu. Klaster napomáha zvyšovať konkurencieschopnosť podnikov. Klaster predstavuje zapojenie a spoluprácu s podnikmi s rôznymi typmi a veľkosťami, ktoré môžu lepšie prispievať k výkonnosti celej ekonomiky.

1 Klaster

Klaster je definovaný ako skupina podobných vecí, vznikajúcich spoločne, predstavuje ako funkčný koncept, tak ako aj popis procesov zhľukovania. Porter označuje klaster ako geografický blízke zoskupenie vzájomne previazaných podnikov, špecializovaných dodávateľov, poskytovateľov služieb a súvisiacich inštitúcií v konkrétnom obore i podnikov v príbuzných oboroch, ktoré spolu súťažia, ale tak tiež spolupracujú majú spoločné znaky a tiež sa dopĺňujú. [1]

Klastre sú miestne koncentrácie vzájomne prepojených podnikov a inštitúcií v konkrétnom obore. Klastre zahŕňujú skupinu previazaných priemyselných odvetví a ďalších subjektov dôležitých pre hospodársku súťaž. Klastre sa často rozširujú smerom dole k odbytovým kanálom a zákazníkom a do strán k výrobcam komplementárnych produktov a spoločenstiev v priemyselných odvetviach z hľadiska schopnosti, technológií alebo spoločných vstupov.

Klastre sú skupiny nezávislých spoločností a pridružených inštitúcií, ktoré [1]:

- Spolupracujú a zároveň si konkurujú.
- Sú geograficky koncentrované v jednom alebo niekoľkých regiónoch, pričom klaster môže mať dokonca globálne rozšírenie.
- Sú buď technologicky vyspelé alebo tradičné.
- Môžu byť buď inštitucionalizované alebo neinštitucionalizované.

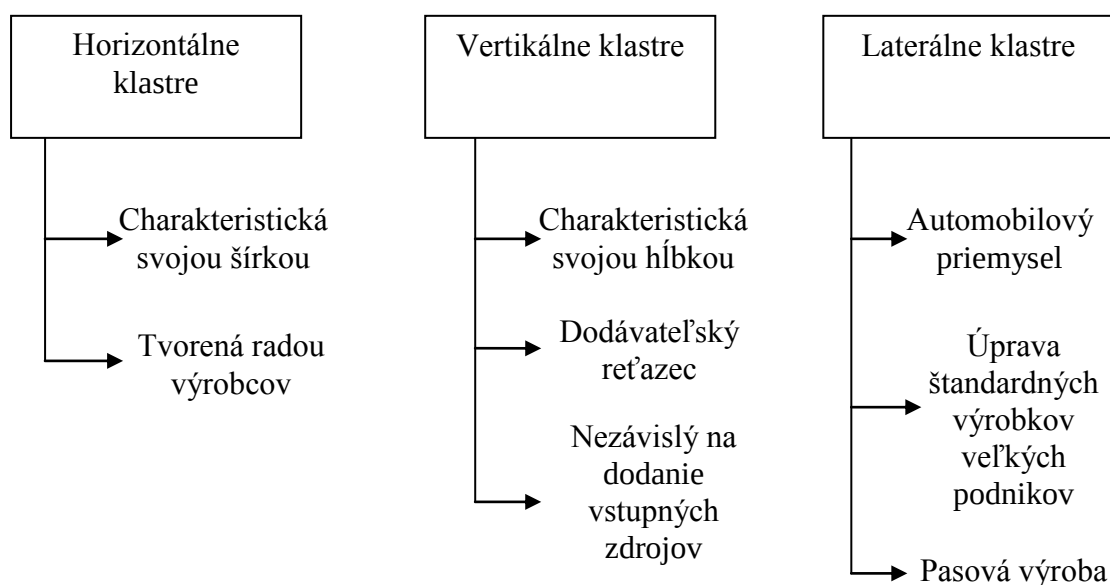
Poznáme základné prvky charakterizujúce klastre: [1]

- Miestna koncentrácia – podniky sú umiestnené v geografickej blízkosti.
- Jadro kláštrov a jeho špecializácia – klastre sú sústredené okolo kľúčových aktivít, ktoré spájajú všetkých účastníkov.

- Účastníci klastrov – klastre zahŕňujú okrem priemyslu samotného i inštitúcie verejnej správy, akademickú sféru, zástupcu finančného sektoru.
- Dynamika a väzby v klastre: charakterizujú vzťahy konkurencie a spoluprácu medzi vzájomne prepojenými účastníkmi.
- Kritické množstvo subjektov – je určené k dosiahnutiu vnútornej dynamiky klastrov.
- Životný cyklus klastrov – klastre nie sú dočasným krátkodobým fenoménom, ale trvalo sa vyvíjajú v dlhodobom horizonte.
- Inovácie – firmy v klastre sú zahrnuté do procesu technologických, komerčných a organizačných zmien.

Niektoré klastre sú zložené prevažne z malých alebo stredných podnikov. Niektoré klastre sú sústredné na výskumných univerzitách, zatiaľ čo iné nemajú žiadne kontakty s univerzitami. Na obr. 1 je znázornená odvetvová štruktúra kláštrov, ktorá sa skladá z horizontálnych, vertikálnych a laterálnych klastrov. [1]

Obr.1 Odvetvové štruktúry kláštrov

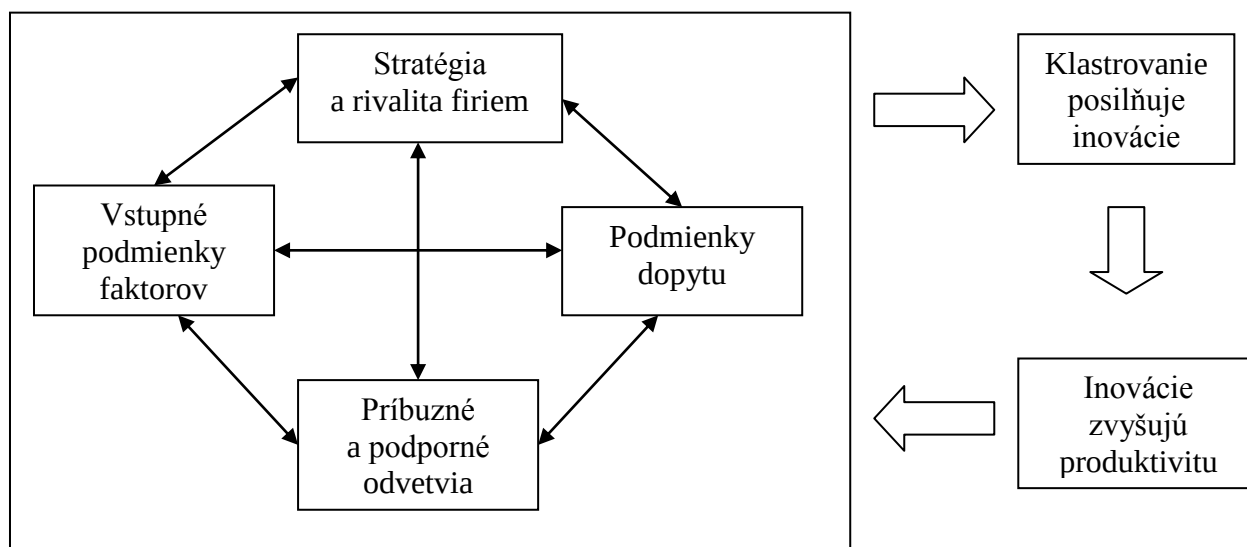
2 Konkurencieschopnosť

V pôvodnom význame sa pojem konkurencieschopnosť vzťahoval iba na podniky, podnikové stratégie. Konkurencieschopnosť podnikov sa odvodzuje od konkurenčnej výhody, ktorú podniky získali svojou produkciou a pôsobením na trhoch so svojou konkurenciou na trhu. Konkurencieschopnosť podniku je jej schopnosť súťažiť, rásť, dosahovať zisk zo svojich výrobkov, ktoré spĺňajú požiadavky trhu, pokiaľ ide o cenu, kvalitu a pod.

Známa definícia konkurencieschopnosti podľa Portera je založená na produktivite: „Rastúca prosperita národa, štátu, regiónu závisí na produktivite, s akou využíva svoje ľudské, kapitálové a prírodné zdroje. Konkurencieschopnosť je teda odvodená z produktivity a je definovaná ako úroveň produktivity. Pre dosiahnutie úspechu je potrebné zmeniť prístup, ktorý je založený na nízkych nákladoch a na efektívnosti na nový prístup, ktorý je založený na inováciách a dynamike.

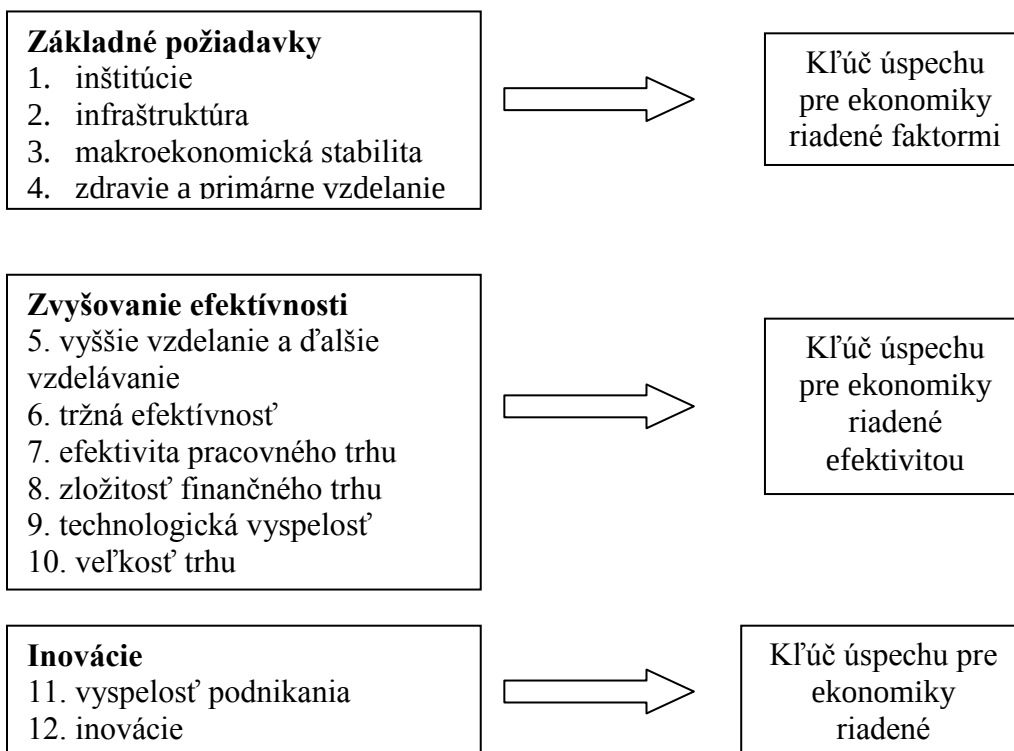
V nadväznosti na Porterov diamant (model 5 konkurenčných síl) zdôrazňuje konkurenčnú rivalitu a tiež prenášanie znalostí v rámci klastru, čo stimuluje inovačnú aktivitu.

Klastre prispievajú k inováciám, inovácie zvyšujú produktivitu a vysoká produktivita podporuje konkurenčnú výhodu klastrov (obr.2).

Obr. 3 Porterov diamant a inovácie v klastroch [1]

Porter identifikuje v The Global Competitiveness report dvanásť kľúčových pilierov konkurencieschopnosti národných ekonomík a hovorí že, jednotlivé národné ekonomiky môžeme rozdeliť do troch základných skupín (obr.3).

Obr. 4 Piliere konkurencieschopnosti [1]

3 Konkurencieschopnosť podnikov

Spájanie podnikov umožňuje zlepšovať konkurencieschopnosť a dosahovať tak vyššiu výkonnosť, a to predovšetkým tromi spôsobmi:

- Zvyšovania produktivity prostredníctvom lepšieho prístupu k špecializovaným dodávateľom, technológiám a informáciám.

- Vyšším inovačným potenciálom spolupracujúcich podnikov, ktoré je zapríčinené prelievaním znalosti vo vnútri klastrov, generovaním nových myšlienok a vyšším tlakom na inovácie.
- Rozrastanie klastrov a odštiepovanie nových podnikov.

Združovanie podnikov v klastroch umožňuje podnikom sústrediť sa na jadro svojho podnikania a chovať sa viac či menej ako systém, ktorý využíva spoločné zdroje efektívnejšie a ich spoločný produkt je vyšší ako súčet individuálnych výstupov jednotlivých podnikov. Podniky združené v klastroch sú často schopné predvídať potreby zákazníkov, vývoj nových technológií a dodateľských možností. Zvyšovanie produktivity je v dôsledku:

- Úspor z rozsahu, možnosť zdieľania nákladov a investícií.
- Prístupu k špecializovaným vstupom a pracovnej sile.
- Prístupu k optimalizácii dodávateľského reťazca.
- Získania nových zákazníkov a otvorenia trhu.
- Internacionalizácie a zvýšenia exportu.
- Zvýšenia image podniku a lepšej možnosti propagácie.
- Prístupu k informáciám.
- Zvýšení inovačného potenciálu.
- Väčšej moci a hlasu menších podnikov prostredníctvom lobbovania, prístupu k inštitúciám a verejným zdrojom. [1]

Súhrn

Klastre umožňujú podnikom zlepšovať konkurencieschopnosť, vytvárajú podmienky, ktoré umožňujú stimulovať inovácie a zase inovácie zvyšujú produktivitu. Podniky sú schopné rýchlejšej reakcie na potreby zákazníkov a vývoj nových technológií. Klastre vytvárajú nové zdroje regionálnej a miestnej konkurenčnej výhody a zvyšujú ekonomický rast a rozvoj.

Kľúčové slová

Klastre, konkurencieschopnosť, podnik

Príspevok bol pripravený v rámci riešenia grantového projektu VEGA č. 1/0052/08 Systémový prístup racionalizácií pracovných procesov vo výrobných podnikoch.

Použitá literatúra

- [1] PAVELKOVÁ, D. a kol.: *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. GRADA Publishing a.s., 2009, ISBN 978-80-247-2689-2.
- [2] SOLVELL O., KETELS C.: *The Cluster Initiative Greenbook*. Ivory Tower AB, 2006, ISBN 91-974783-1-8.

Kontaktná adresa

Ing. Katarína Sopková, Ing. Zuzana Petričová
TU, Strojnícka fakulta,
Katedra manažmentu a ekonomiky
Němcovej 32, 040 01 Košice
e-mail: katarina.sopkova@tuke.sk
e-mail: zuzana.petricova@tuke.sk